HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו: וגולל ספר תורה וכו': [א)]וכל כך למה כדי שלא להוציא לעז על ספר תורה: ובעשור של חומש הפקודים קורא על פה: אמאי נגלול וניקרי [ב)]אמר רב הונא בריה דרב יהושע אמר רב ששת [ב]לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור [ג]מפני כבוד ציבור ונייתי אחרינא ונקרי רב הונא בר יהודה אמר [ג]משום פגמו של ראשון וריש לקיש אמר [ג)]משום ברכה שאינה צריכה ומי חיישינן לפגמא והאמר ר' יצחק נפחא [ד)]ראש חודש טבת שחל להיות בשבת מביאין שלש תורות וקורין אחת בענינו של יום ואחת של ראש חודש (טבת) ואחת של חנוכה [ה]תלתא גברי בתלתא ספרי ליכא פגמא חד גברא בתרי ספרי איכא פגמא: ומברך עליה שמונה ברכות: ת"ר [ה)]על התורה כדרך שמברכים בבית הכנסת על העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון כתיקנה ועל המקדש בפני עצמו ועל הכהנים בפני עצמן ועל ישראל בפני עצמן ועל שאר תפלה ת"ר [ה)]ושאר התפלה רנה תחינה בקשה מלפניך על עמך ישראל שצריכין להושע וחותם בשומע תפלה ואח"כ כל אחד ואחד מביא ספר תורה מביתו וקורא בו כדי להראות חזותו לרבים: הרואה כהן גדול כו' לא מפני שאינו רשאי: פשיטא מהו דתימא כדריש לקיש דאמר ריש לקיש [ו)]אין מעבירין על המצות ומאי מצוה [1]ברב עם הדרת מלך קמ"ל:

מתני' אם בבגדי בוץ קורא קדש ידיו ורגליו [ו]פשט ירד וטבל עלה ונסתפג והביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ויצא ועשה את אילו ואת איל העם ואת שבעת כבשים תמימים בני שנה דברי ר' אליעזר רבי עקיבא אומר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ [א] היו קרבין עם תמיד של בין הערבים [ז]קדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל ועלה ונסתפג הביאו לו בגדי לבן ולבש וקדש ידיו ורגליו [ח]נכנס להוציא את הכף ואת המחתה קדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו [ט]ונכנס להקטיר קטורת של בין הערבים ולהטיב את הנרות וקדש ידיו ורגליו ופשט [ז)](וירד וטבל עלה ונסתפג) הביאו לו בגדי עצמו ולבש [י]ומלוין אותו עד ביתו ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש:

גמ' איבעיא להו היכי קאמר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים או דילמא הכי קאמר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה בהדייהו ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים ותו פר העולה לרבי אליעזר דשייריה אימת עביד ליה ותו בין לרבי אליעזר בין לרבי עקיבא אימורי חטאת אימת עביד להו אמר רבא לא משכחת לה מתקנתא אלא או לרבי אליעזר דתנא בדבי שמואל או לרבי עקיבא כדתוספתא דתנא דבי שמואל [ב] רבי אליעזר אומר יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת אבל פר העולה ושבעת כבשים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים רבי עקיבא דתוספתא מאי היא דתניא רבי עקיבא אומר [כ]פר העולה ושבעת כבשים עם תמיד של שחר היו קרבין שנאמר [2]מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד ואחר כך עבודת היום ואח"כ

מסוף הספר לתחילתו. למפרע: **וכל כך למה.** למה צריך לומר יותר ממה שקריתי לפניכם כתוב כאן: **שלא להוציא לעז על ספר תורה.** כשרואין אותו קורא פרשה שלישית על פה יהו סבורים שספר תורה חסר אותה פרשה: **מפני כבוד ציבור.** שיהו מלפין ודוממין לכך: **ונייתי אחרינא.** שיהא נגלל לפרשה שלישית: **משום פגמו וכו'.** שלא יאמרו חסר הוא: **ברכה שאינה צריכה.** שיהא צריך לחזור ולברך: **כתיקנה.** כמו שאנו אומרין אותן בתפלה: **תנו רבנן שאר התפלה.** השנויה במשנה כך היא רנה תחינה בקשה מלפניך על עמך ישראל שצריכים להושע: **להראות חזותו לרבים.** להראות נויו של ספר תורה ותפארת בעליה שטרח להתנאות במצוה שנאמר (שמות טו) זה אלי ואנוהו התנאה ה) לפניו במצות לולב נאה ספר תורה נאה בקלף נאה בדיו נאה בלבלר אומן ומערב יום הכפורים הביאום שם: **אין מעבירין על המצות.** ומהו דתימא האי נמי אעבורי הוא שמניח זו והולך לראות זו: **ומאי מצוה.** יש בראייתן יש כאן מצוה משום ברוב עם הדרת מלך: **קמ"ל.** דלאו מעבר הוא מאחר שאינו עסוק בה: **מתני' שבעת כבשים.** של מוסף הן בחומש הפקודים (במדבר כט): **ופר העולה.** נמי דמוסף עם תמיד של בין הערבים בטבילה חמישית: **גמ' היכי קאמר.** רבי עקיבא: **ותו פר העולה לרבי אליעזר דשייריה.** ולא איירי ביה אימת עביד ליה והוא הדין נמי דאיכא לאקשויי אשעיר אלא ריש מילתא נקט: **אימורי חטאת.** דתנא באידך פירקין ט) נתנם במגס עד שיקטירם: **לא משכחת לה.** לסדר עבודת היום מתקנתא במשנתינו אלא משכחת לה מתקנתא לרבי אליעזר דתנא דבי שמואל דאיירי בכולהו או לרבי עקיבא דתוספתא שפירש שם את דבריו יפה. בדרבי עקיבא לא גרסינן יצא ועשה: **עם תמיד של שחר.** בלבישה ראשונה שנאמר במוספי כל הרגלים מלבד עולת הבקר אלמא מוספין עם עולת הבקר נעשית בסמוך להן וילמוד יום הכפורים מהם: **ואח"כ עבודת היום ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ.** ואף על פי שהוא מן המוסף לא יכול להקדימו לעבודת היום לפי שנאמר (א) בו ושעיר חטאת אחד מלבד חטאת הכפורים למדנו ששעיר חטאת הפנימי קדמו: ואחר

ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו. אין לפרש מסוף תרי עשר לתחילתו דאם כן אפילו מתחילתו לסופו נמי לא דהיינו בכדי שיפסיק התורגמן אלא מסוף הספר לצד תחילתו כלל כלל לא: **ושעיר** הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים. תימה לי מאי מספקא ליה (אם מספקא ליה) אם איתא דשעיר הנעשה בחוץ לחודיה קרב עם תמיד של בין הערבים אם כן לא ליתני במתניתין היו קרבים עם תמיד של בין הערבים בלשון רבים אלא ליתני היה קרב וי"ל משום דשייר אימורי חטאת דילמא אמורי חטאת נמי קרב עם תמיד של בין הערבים ולהכי קתני היו: **דתנא** דבי שמואל. ה"ג רבי אליעזר אומר יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת אבל פר העולה וז' כבשים תמימים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים ויש ספרים שאין בהם אבל פר העולה אלא כתוב בהן יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת ופר העולה וז' כבשים ושעיר וכו' ולא נהירא אותה גרסא דאם כן תנא דבי שמואל נמי לאו מתקנתא היא דאיכא למיבעי עלה כמו אמתניתין: ואחר

מסורת הש"ס

א) [סוטה מא.], ב) [שם ע"ש], ג) [ברכות לג. סוטה מא.], ד) מגילה כט:, ה) [סוטה מא.], ו) פסחים סד: לעיל לג. [וש"נ], ז) זאת היא גירסת ירושלמי, ח) [שבת קלג:], ט) [לעיל סז:],

תורה אור השלם

1. בְּרָב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ וּבְאֶפֶס לְאֹם מְחִתַּת רָזוֹן: משלי יד כח
2. מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה: במדבר כח כג

גליון הש"ס

גמרא מפני כבוד צבור. (שבת דף קלג) ומגילה [כ"ג ע"א] כד ע"ב וגיטין דף ס ע"א וסוטה דף לט ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואח"כ עבודת כו' לפי שנאמר שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפורים:

הגהות הגר"א

[א] מתני' הנעשה בחוץ (היו קרבין) תא"מ (ועתוס' ד"ה ושעיר ובת"י): **[ב]** גמרא דתנא דבי שמואל רבי אליעזר אומר יצא ועשה כו'. נ"ב אבל ר' אליעזר דמתני' ס"ל כמ"ש בתוספתא ר' אליעזר אומר פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ היו קרבין עם תמיד של שחר והגמרא לא הביאו משום דחסר שם אימורי חטאת אבל ודאי לכ"ע עם אילו ואיל העם האימורין קרבי וכירו' אר"י זו דברי ר"א ור' עקיבא אבל חכ"א כולן היו קרבין עם תמיד של בין הערבים קרי לדתני שמואל בלשון חכמים:

תוס' ישנים

ובעשור של חומש הפקודים קורא על פה. והא דאמרינן בגיטין [ס, ב] דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בעל פה, ואומר רבינו דמצוה מן המובחר הוא לקרות אותו שבכתב בכתב ושבעל פה בעל פה, ומשום כבוד ציבור לא הטריחוהו לגלול. וריב"א פי' ואמר הואיל ואינו מגיד אלא עבודות היום יכול לקרות בעל פה כעין תפילות המוספין שאנו קורין בעל פה, ומביא ראיה מן הירושלמי דקאמר התם במכילתין אין גוללין ספר תורה ברבים כו', והתניא קורין אחרי מות ואך בעשור כו' שנייא היא שהיא סדרו של יום, תדע דאמר ריש לקיש בכל אתר אסור לקרות בעל פה וכאן קורין בעל פה. אך קשה לרבינו על פרשת קרבנות שאנו אומרים בכל יום בעל פה ואינו סדרו של יום. ואומר רבינו דהיינו טעמא שאינו מוציא רבים ידי חובתן, אבל אם היה להוציא רבים ידי חובתן היה אסור כיון שאינו סדרו של יום. ומ"מ והלא אומר הלל בעל פה ואע"פ שהוא להוציא רבים ידי חובתן כדאמרינן בלולב הגזול [סוכה לח, ב]. י"ל שכיון שאינו אלא דברי שבח והודאה בעלמא תו ליכא למיחש למידי. ובשם הרב ר' אליעזר ממיץ שמעתי שהיה מביא ראיה לפי' זה מדאמרינן בפרק בתרא דתענית [כח, א] גבי מעמדות בשחרית ובמוסף נכנסין לבית הכנסת וקורין אותה בתורה כדרך שקורין כל השנה כולה, ובמנחה יחיד קורא בעל פה, א"ר יוסי וכי היאך היחיד יכול לקרות אותה על פה בציבור, פי' כיון שהוא להוציא את הציבור, אלא כולן קורין אותה על פיהן כקורין את שמע, משמע שכיון שהוא להוציא את הציבור אסור אבל היחידים שלא להוציא הרבים מותר. מתוך כך נהגו [ד]נוהג שליח ציבור לקרות את שמע בלחש וכן הפסוק[ים] של ברוך ה' (יום יום) לעולם [אמן ואמן] ועל ידו נהגו כולן, וכן מי כמוך באלים ואומר ה' ימלוך לעולם ועד באמת ובאמונה. אבל כי פדה ה' את יעקב וגו', וכן (אומר) [כאמור] לעושה אורים גדולים ביוצר אומר בקול רם לפי שנתקנו שם לצורך חתימה מעין פתיחה ותפילות של ראש השנה כגון מלכיות וזכרונות ושופרות אומר בקול רם לפי שאינו אלא תפילות ושבח למקום מענייני של יום. מ"ר. **וניגלול וניקרי כו'.** תימה לעיל הוה קשיא ליה אמאי מדלגין בתורה אפילו מאחרי מות לאך בעשור והשתא קשיא ליה איפכא ניגלול וניקרי. ואומר ה"ר יוסף דהשתא בעי טעמא דאמאי אמרינן לעיל דאין מדלגין ועל המשנה נוח לו לפרש הטעם. **משום ברכה שאינה צריכה.** מיכאן יש ללמוד לאחד שסוחט הרבה בהמות או עופות ביחד אסור להסיח בין שחיטת עוף לחבירו כדי לחזור ולברך כיון שיכול (לברך) [לצאת] בברכה ראשונה. **שמונה ברכות.** כולן מפורשות בירושלמי. **ולא מפני שאינו רשאי פשיטא.** ואע"ג דאמרינן בברכות [ח, א] ועוזבי ה' יכלו זה המניח ספר תורה ויוצא ובין פסוקא לפסוקא מיבעיא לן התם, מ"מ יכול לילך בשעה שגולל מאחרי מות לאך בעשור אע"פ שאין המתורגמן מפסיק, או בשעה שגוללה ומניחה בחיקו. **מתני'. יצא ועשה את אילו ואת איל העם ואת שבעת כבשים תמימים דברי ר' אליעזר כו'.** אין זה הסדר דהא אחרי אילו ואיל העם ואימורי חטאת שהיו עם אילו ואיל העם [עביד] להוצאת כף ומחתה (דבתריה כתיב) [דהא בתריה כתיבי], אלא משום דגמירי חמש טבילות וי' קידושין ובענין אחר לא משכחת להו כדמפרש בגמרא, וכיון שאנו עושים אילו ואיל העם קודם אין לנו לאחר הוצאת כף ומחתה יותר, אלא מיד יש לו לעשות, ומתני' רבי אליעזר כדאמר בגמ' ולא כר' עקיבא מיתוקמא כמו שאפרש, וכן המשנה נמי כדקתני בסמוך נכנס להוציא את הכף ואת המחתה וקדש ידיו ורגליו ונכנס להקטיר הקטרת, לאו בתר הכי מיד עושה הקטורת אלא [אחר] תמיד של בין הערבים שעל כורחינו לא היה עושה אותו אלא עד אחר הוצאת כף ומחתה שאין לנו לאחרה כל כך כדפרישית. וגם רש"י פי' בגמ' ואחר כך אילו ואיל העם [בטבילה שלישית ואח"כ תמיד של בין הערבים] בטבילה חמישית ולא איירי בהוצאת כף ומחתה דפשיטא לן דבתר אילו ואיל העם היא כדתניא לקמן שכל הפרשה נאמרה על הסדר כו'. מ"ר. ה"ג ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים. ול"ג היו קריבין דבגמ' מיבעיא לן ופר העולה אי קאי אדלעיל. **גמ'. יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת.** ה"ג אבל פר העולה ושבעת כבשים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים, דאילו ואיל העם ואימורי חטאת אלו קריבין בתחילה שהן כתובים בתו"כ, אבל פר העולה וז' כבשים ושעיר הנעשה בחוץ היו אחר הוצאת כף ומחתה עם תמיד של בין הערבים שהן כתובים בחומש הפקודים כדמפרש בסמוך טעמא דר' אליעזר עביד בריש דתו"כ והדר דחומש הפיקודים. ול"ג ויצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת עם פר העולה, ול"ג נמי ופר העולה ושבעה כבשים תמימים ושעיר כו' שא"כ לא משכחת ברייתא מתוקנת ומפורשת יותר מן המשנה. מיהו בפר"ח גרס ופר העולה כו' ורוצה לומר דמיפרשא משום דקיימא כולהו אסיפא דתמיד של בין הערבים אפילו אילו ואיל העם [והכי קתני במשנה יצא ועשה אילו ואיל העם] ושבעה כבשים בני שנה דברי רבי אליעזר ורבי עקיבא כו', ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ נמי היו גם הם

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פי"ב מהל' תפלה הל"ח והל' יג סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קמד סעיף א:
יב ב ג [מיי' שם הל' כג] ופ"ג מהל' עבודת יוה"כ הלכה י טוש"ע שם ס"ג ד [רב אלפס פ' הקורא את המגילה עומד דף רעב.]:
יג ד מיי' פי"ג מהל' תפלה הלכה כד סמג עשין שם טוש"ע א"ח סי' תרפד סעיף ג:
ה [מיי' שם פי"ב הל' כג ופ"ג מהל' עבודת יוה"כ הל' י טוש"ע א"ח סי' קמד סעי' ד]:
יד ו ז ח ט מיי' פ"ד מהל' עבודת יוה"כ הלכה ב:
טו י מיי' שם:
טז כ מיי' שם הל' א [ופ"ב הל' ב]:

מוסף רש"י

וכל כך למה. לו לומר להם, כדי שלא להוציא לעז על ספר תורה. שלא יאמרו פרשה שהוא קורא על פה אינה כתובה בו וספר משובש הוא (סוטה מא.). **משום פגמו של ראשון.** של ספר תורה ראשון שלא יאמרו מצא בו פסול (שם). **בענינו של יום.** פרשה של אותה שבת לפי סדר פרשיות התורה (שם). **ת"ר ושאר התפלה.** זו היא שיש ברכה אחת ובו תפלה תחנה רנה ובקשה וגו' (שם). **ואחר כך.** לאחר שגמר כהן גדול לקרות פרשה בברכותיה, כל אחד ואחד. מן הצבור, מביא ספר תורה מביתו. לעזרה, דקסבר אין עירוב והוצאה ליום הכפורים, אי נמי ירושלים דלתותיה נעולות בלילה ומערבין את כולה (שם). **להראות חזותו.** של ס"ת ונויו דאמר מר זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות בס"ת נאה בגלילת נאה (שם). **אין מעבירין על המצות.** הפוגע במצוה לא יעבור ממנה, ונפקא לן במכילתא מושמרתם את המצות קרי ביה את המצוות, לא תמתין לה שתחמיץ ותייבשן (לעיל לג. וכעי"ז מגילה ו:).

רבינו חננאל

ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו כלומר למפרע לא. **ואומר יותר ממה שקריתי כאן כתוב כאן.** ולמה כל זה שלא יאמרו זה הספר תורה חסר הוא וכו', **ואסיקנא** לריש לקיש אינו פותח בספר תורה אחר לקרות בו עד שיברך ואע"פ שבירך בספר תורה האחר שקרא בו. וכי תלתא גברי בתלתא סיפרי לא הוה פגמא לספרים. חד גברא בתרי סיפרי פגמא. **ירושלמי** ומברך עליה ח' ברכות על התורה, בא"י הבוחר בתורה. ועל העבודה בא"י שאותך ביראה נעבוד. על ההודאה, בא"י הטוב לך להודות. על מחילת העון, בא"י מוחל עונות עמו ישראל. על המקדש, בא"י הבוחר במקדש א) בא"י שומע תפלה. **הרואה כהן גדול כשהוא קורא כו'.** ש"מ דמצוה היא לישב בכנסת בשעה שקורין בספר התורה, שנאמר ברוב עם הדרת מלך. **יצא ועשה את אילו ואת איל העם כו'.** איבעיא להו ר' עקיבא היכי קאמר, שבעת כבשים תמימים עם תמיד השחר היו קריבין ופר העולה כו', ושחיטת פרו, והקטרת, והזאת דם הפר לפני הכפרת, ושחיטת השעיר, והזיית דמו בפנים, והזיית מדם הפר לפני הפרכת, והזיית מדם השעיר לפני הפרכת, עירוב דם הפר בדם השעיר, והזייה בקרנות מזבח הזהב, והזייה על טהרו, וידוי על שעיר המשתלח, ושילוח השעיר, והוצאת הכף והמחתה, והוצאת פר ושעיר לשריפה, וקריאה בתורה, והקרבת אילו ואיל העם, וחלבי פרו, וחלבי השעיר הנעשה בפנים, ופר העולה ושבעת כבשים תמימים, ושעיר של חטאת ותמיד של בין הערבים. ואמר רבא לא תמצא בסדר הזה אחרי עבודת היום שדברי הכל שוין בה, אלא אי ר' אליעזר דבי שמואל, דתנא דבי שמואל ר' אליעזר אומר יצא [ועשה] אילו ואיל העם ואימורי חטאות. ופר העולה ושבעת כבשים תמימים ושעיר הנעשה בחוץ ותמיד של בין הערבים. אי ר' **עקיבא דתוספתא.** דתני בתוספתא ר' עקיבא אומר תמיד של שחר ועמו עולת המוסף והן פר ושבעה כבשים. שמצינו בכל מקום כי המוספין עם תמיד של שחר קריבין, כדכתיב מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה וגו' עד עולת התמיד יעשה. ולמה לא עשה עמהם איל העם כדרך שעושה כל השנה מפני שכתוב מפורש ביום הכפורים ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם ללמד שאין נעשין אלא לאחר עבודת היום. ואחרי כן עושה עבודת היום.

א) חסר כאן ובירושלמי הכי איתא על ישראל הבוחר בישראל על הכהנים הבוחר בכהנים על שאר תפילה ותחינה וכו' בא"י שומע תפלה.